

Az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok (OTKA) Bizottság nyilatkozata

2014. december 10.

Az OTKA Bizottság tagjaiként, felelősséget érezve elődeink negyedszázados munkájáért, mandátumunk megszűnése miatt fontosnak tartjuk az OTKA által képviselt értékek megfogalmazását, amelyek – meggyőződésünk szerint – az egész magyar tudományos közösség javát szolgálták.

A Magyar Országgyűlés november 25-én fogadta el „A tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról” szóló törvényt, amely idén december 31-i hatállyal jogutóddal megszünteti az OTKA Irodát és hatályon kívül helyezi az OTKA-törvényt. Az OTKA a törvényjavaslattal szinte egyidejűleg kapta meg nemzetközi átvilágításának eredményét. Az átvilágítás azzal vált lehetségessé, hogy bár az OTKA alapvető tevékenysége és feladata 25 éve változatlan, az objektivitás és átláthatóság érdekében megvalósult az angol nyelvű pályáztatás, szigorú összeférhetlenségi szabályok kerültek elfogadásra, és számos lépést tettünk a nemzetközi döntéshozatal felé: a külföldi bírálók száma az elmúlt két évben megháromszorozódott, a tavalyi évben tartottunk először angol nyelvű bizottsági üléseket külföldiek bevonásával, az idei évben e bizottságok száma már hét volt, aláírtunk három Lead Agency-megállapodást nemzetközi társszervezetekkel, továbbá csatlakoztunk a kutatói mobilitást megkönnyítő „money follows researcher” egyezményhez. Ugyanakkor az OTKA Bizottság tagjaiként nem tettünk mást, mint tovább mentünk azon az úton, amit elődeink egyértelműen kijelöltek számunkra.

Kihasználva azt az alkalmat, hogy nemrég került nyilvánosságra az OTKA nemzetközi átvilágításáról szóló jelentés, a saját véleményünk helyett hadd idézzük az ő értékelésüket:

„ ... az alapkutatást finanszírozó szervezeteknek számos feltételnek kell megfelelniük:

- kutatói kiválóságon alapuló versenyképesség,
- politikai függetlenség,
- minden tudományterület egyenrangú kezelése,
- átláthatóság és részrehajlástól mentesség, ellenőrzés és kiegyensúlyozottság a döntéshozás minden szintjén, szigorú összeférhetlenségi szabályok alkalmazása mindenkire, aki a döntéshozatalban részt vesz,
- egyenlő esélyek biztosítása a pályázóknak nemtől, származástól és beosztástól függetlenül, valamint az etikai normák betartásához való ragaszkodás.

Az ESF Értékelő Bizottságának véleménye szerint az OTKA megfelel a fenti követelményeknek, amely alapján *az OTKA a magyar kutatás-fejlesztési rendszer ékköve*; az OTKA egy olyan professzionálisan irányított kutatásfinanszírozó szervezet, melynek eljárásrendje megfelel a legmagasabb nemzetközi mércéknek. Az OTKA éveken át

folyamatosan alakította szemléletmódját és eszközeit, és nyilvánvaló, hogy mindezt a jövőben is folytatni fogja... Egyértelmű, hogy Magyarországnak rendelkeznie kell egy az alapkutatásokat támogató rendszerrel és egy másikkal, amely az alkalmazott kutatásokat támogatja. A kettő között rendszeres kommunikáció és együttműködés szükséges. A kettő támogatási aránya ugyan vitatható, de az vitathatatlan, hogy szükség van mindkettőre...”

Az elfogadott törvénnyel az OTKA működése jog szerint két hét múlva véget ér. Az előtt állunk, hogy egy kutatás-támogatási kultúrát fenntartó, így jelentős értékeket közvetítő, ugyanakkor a csekély pénzügyi támogatás miatt mégis marginális helyzetben lévő szervezet megszűnik, a helyére egy új épül; egyrészt az előrelépés és a többlettámogatás ígéretével, másrészt pedig annak kockázatával, hogy valami értékeset, amit az OTKA képvisel, elveszíthetünk.

-

Széchenyi így ír:

„Tiszteld a múltat, hogy érthesd a jelent, és munkálkodhass a jövőn.”

Tisztelnünk kell a múltat, hogy munkálkodhassunk a jövőn. Hamarosan látni fogjuk, hogyan épül fel egy új szervezet, amely felelős lesz az alapkutatások támogatásáért is. Tudjuk, hogy alapkutatás nélkül elsorvad az alkalmazott kutatás és az innováció, és sérül a kulturális örökség ápolása. Tudjuk, hogy az alapkutatás jelenlegi, minden európai mércével kimutatható, rendkívül alacsony finanszírozottsága nem biztosítja a hazai alapkutatás versenyképességét. Az új szervezet feladata, hogy határozott lépéseket tegyen az alapkutatások támogatásának lényeges emelésére. A kutatói közösség közös felelőssége is, hogy hogyan működik majd az új szervezet, kellő hangsúlyt és támogatást kapnak-e az alapkutatások. Azt kérjük a hazai kutatói közösségtől, hogy tegyenek meg minden tőlük telhetőt azért, hogy az OTKA-ban megteremtett értékek, a létrejött tudománytámogatási kultúra továbbéljen.